

INSTYTUT ZACHODNI W OBLICZU NOWYCH ZADAŃ

Niniejszy zeszyt Przeglądu Zachodniego ukazuje się pod nową redakcją. Stanowi on pierwszy, bardzo jeszcze fragmentaryczny obraz przemian zachodzących w całej działalności Instytutu Zachodniego.

Na konieczność tych przemian wskazywały już tezy uchwalone przez Komisję powołaną dla zaplanowania dalszej działalności Instytutu Zachodniego oraz przez Kuratorium, przyjęte następnie do wiadomości przez Walne Zebranie Instytutu Zachodniego. Tezy owe znane są czytelnikom ze sprawozdania z Walnego Zebrania Instytutu Zachodniego opublikowanego w poprzednim zeszycie naszego czasopisma.

W rozwinięciu wspomnianych tez nowa dyrekcja Instytutu Zachodniego opracowała ramowy program działalności Instytutu Zachodniego na lata 1956—1957.

W swej dotychczasowej działalności do roku 1955 włącznie Instytut Zachodni zajmował się przede wszystkim problematyką historyczną Ziemi Odzyskanych, co w znacznej mierze odpowiadało ogólnym warunkom formowania się Polski Ludowej i pierwszego dziesięciolecia jej istnienia. Dzisiaj nasze Ziemi Zachodnie są nierozzerwalnie zespolone z resztą ziem polskich i naświetlanie szeregu związanych z nimi zagadnień, w szczególności historycznych, należy do naczelných organów nauki polskiej, jak np. na odcinku prac historycznych do Instytutu Historii PAN. W tych warunkach winny nastąpić istotne zmiany w podstawowej problematyce Instytutu Zachodniego. Zagadnienia Ziemi Zachodnich winny znaleźć w niej wprawdzie nadal poczesne miejsce, ale w ogólniejszym aspekcie sytuacji międzynarodowej.

Obecnie sprawa obrony naszej granicy na Odrze i Nysie łączy się ściśle z zagadnieniami Niemiec współczesnych.

W związku z tym do naczelných zadań Instytutu Zachodniego winno należeć: 1. Badanie i naświetlanie zasadniczych przeobrażeń gospodarczych, społecznych i politycznych zachodzących w Niemieckiej Republice Demokratycznej i znajdujących coraz żywszy oddźwięk także i poza granicami NRD; łączą się z nimi nierozzerwalnie dążenia sił postępowych i demokratycznych narodu niemieckiego do pokojowej współpracy z innymi narodami i uznawania granicy na Odrze i Nysie jako granicy pokoju w Europie. 2. Badanie i naświetlenie odradzania się na terenie Niemieckiej Republiki Federalnej — pod auspicjami międzynarodowych kół imperialistycznych — niemieckiego militarystyki i neohitlerystyki, głoszących hasła

rewizjonizmu i odwetu, stanowiących najpoważniejszą groźbę dla pokoju w Europie. W ogólności problematyka Niemiec współczesnych ze szczególnym uwzględnieniem stosunków polsko-niemieckich wysuwa się na czoło zadań Instytutu Zachodniego.

✓ Problematyka Niemiec współczesnych rozpatrywana będzie w pracach naukowo-badawczych i naukowo-informacyjnych Instytutu Zachodniego na tle historycznym, tj. z uwzględnieniem genealogii dzisiejszej rzeczywistości. Chodzić więc będzie: z jednej strony o wykazywanie dążeń i wysiłków postępowych sił narodu niemieckiego do stworzenia fundamentów demokratycznych Niemiec w ciągu XIX i XX w., z drugiej strony — o naświetlenie ciągłości działania tych sił reakcyjnych w Niemczech, które przeważały stale w tymże okresie i zaciążyły złowrogo na losach Niemiec, zwłaszcza w dobie imperializmu. Umożliwiły one dojście do władzy hitleryzmu i dzisiaj jeszcze odgrywają (jakkolwiek w nieco odmiennych formach działania) rolę decydującą w życiu politycznym NRF.

W związku z tym podstawowym zadaniem Instytut Zachodni będzie dążyć do pełnego ujawnienia wobec polskiego społeczeństwa ogromnego znaczenia powstania i rozbudowy Niemieckiej Republiki Demokratycznej, wielkiego wysiłku jej budowniczych, z Socjalistyczną Partią Jedności na czele. W przeobrażeniach dokonanych już i pogłębiających się na terenie NRD widzi naród polski jedyną rękojmię oparcia stosunków polsko-niemieckich na nowych podstawach, zarazem jedyną drogę do zespolenia narodu niemieckiego ze światowym obozem pokoju. Nierozzerwalne z tym jest ujawnianie i demaskowanie tych wszystkich sił reakcyjnych w NRF, które przeciwstawiają się pokojowej współpracy polsko-niemieckiej, głoszą hasła rewizjonizmu i odwetu, prowadzą odbudowę militarystyki i imperializmu niemieckiego, dążą do rozpętania nowej wojny światowej i pchają sam naród niemiecki do nowej katastrofy. Działają one w ścisłym porozumieniu z międzynarodową imperialistyczną reakcją, dla której to reakcji szczególnie ważne jest podtrzymywanie nacjonalistycznych tradycji antagonizmu polsko-niemieckiego.

Integralnie związane z działalnością Instytutu Zachodniego w ujawnianiu właściwego oblicza militarystyki i imperializmu niemieckiego jest stałe przypominanie zbrodni hitlerowskich popełnianych na ziemiach polskich.

Zgodnie z powyżej zarysowanymi wytycznymi, aktualna problematyka Niemiec współczesnych, rozpatrywana w nawiązaniu do koniecznych dla zrozumienia współczesności zagadnień historycznych, przy szczególnym zwróceniu uwagi na możliwie wszechstronną analizę stosunków polsko-

niemieckich, opracowywana będzie w Instytucie Zachodnim w dwóch działach, które hasłowo nazwiemy: dział NRD i dział NRF.

W osobnym dziale omawiana będzie nadal problematyka naszych Ziemi Zachodnich. W pracach przez dział ten prowadzonych chodzić będzie w szczególności o właściwe naświetlenie naszego dorobku na Ziemiach Zachodnich, zespalającego w sposób integralny te ziemie z całością organizmu Polski Ludowej.

Należy podkreślić, że fakt ten jest coraz powszechniej uznawany w opinii międzynarodowej nie tylko, co jest rzeczą oczywistą, przez Związek Radziecki, którego oręż wywalczył dla nas granicę na Odrze i Nysie, nie tylko przez zaprzyjaźnione z nami państwa demokracji ludowej, ale także przez różne koła burżuazyjne w wielu krajach kapitalistycznych. Zaznaczone zaś powyżej zespolenie Ziemi Zachodnich z innymi ziemiami polskimi, dokonane w Polsce Ludowej, znajduje pełne uzasadnienie w faktach z przeszłości, stąd też niezbędne będzie nadal nawiązywanie do szeregu węzłowych zagadnień z historii naszych Ziemi Zachodnich.

W tak zakreślonych ramach nasuwają się dwa główne pola działania. Z punktu widzenia historycznego badanie dziejów odpierania agresji niemieckiej i dziejów współzycia polskiego z postępowymi odłamami społeczeństwa niemieckiego na Ziemiach Zachodnich Polski. Z punktu widzenia aktualnego — śledzenie przemian i osiągnięć ekonomicznych, politycznych i kulturalnych w zagospodarowaniu Ziemi Zachodnich i sygnalizowanie potrzeb wynikających z przemian zachodzących na zachód od Odry i Nysy.

W dążeniu do tym pełniejszej realizacji zarysowanych w planie zadań Instytut Zachodni nawiązał już współpracę z historykami niemieckimi z NRD i będzie się starał ją stale pogłębiać, dążąc w szczególności do opracowania niektórych czołowych zagadnień z zakresu stosunków polsko-niemieckich drogą pracy zespołowej badaczy historycznych polskich i niemieckich. Poczynania w tym kierunku podejmuje Instytut Zachodni w ścisłym kontakcie z IH PAN. Dyrektor Instytutu Zachodniego wszedł w skład Komisji Historycznej Polsko-Niemieckiej, która ukonstytuowana została na I Konferencji historyków polskich i niemieckich w Warszawie w dniu 7—11 maja rb.

Wysunięta powyżej w najogólniejszym zarysie problematyka prac naukowo-badawczych i naukowo-informacyjnych Instytutu Zachodniego znajdzie swe odbicie przede wszystkim na łamach Przeglądu Zachodniego, dla którego materiału dostarczać będą poszczególne działy Instytutu Zachodniego. W związku z tym redakcja dążyć będzie do znacznie większej zwartości treści Przeglądu Zachodniego, co winno wpłynąć na podniesienie poziomu naukowego pisma. Zarazem zaś zabiegać będzie o sprawniejsze

jego docieranie do szerszych kół czytelników. Przewiduje się również wydawanie osobnych numerów pisma w językach obcych, a to w celu dostarczenia w pierwszym rzędzie postępowym kołom w krajach kapitalistycznych rzetelnej, naukowej informacji z dziedziny stosunków polsko-niemieckich oraz zagadnień dotyczących naszych Ziemi Zachodnich. Szczególną troską redakcja otoczy dział recenzyjny (zwłaszcza w zakresie ruchu wydawniczego w Niemczech) oraz informacyjny pisma. Dla wzbogacenia działu artykułów zapraszać będzie redakcja do współpracy interesujących się problematyką tutaj wysunięta pracowników w dziedzinie nauki, kultury, publicystyki itd.

Łamy naszego pisma stać będą otworem dla tych wszystkich pracowników tak polskich, jak i zagranicznych, którzy piórem swym służą naszej wspólnej sprawie — sprawie pokoju.

Dyrekcja Instytutu Zachodniego